

POSTĘPY W REALIZACJI STRATEGII „EUROPA 2020”

Marzenna Błaszczuk-Zawiła*

Na początku marca 2015 roku Europejski Urząd Statystyczny Eurostat opublikował kolejną edycję broszury *Smarter, greener, more inclusive? Indicators to support the Europe 2020 strategy*¹. Publikacja ta służy śledzeniu postępów

w realizacji strategii „Europa 2020 – Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”, a więc długookresowego programu rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej na lata 2010-2020². Zawiera ona statystyki odnoszące się do pięciu celów nadrzędnych (głównych) tej strategii (ramka), które są krótko omówione w niniejszym artykule. Tam, gdzie to było możliwe dane zawarte w publikacji zostały zaktualizowane na podstawie danych z bazy *Europe 2020 Indicators*, prowadzonej przez Eurostat³.

Strategia „Europa 2020” jest długookresową strategią UE na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia, której realizację rozpoczęto w 2010 r. Jest ona odpowiedzią na kryzys gospodarczy oraz długofalowe wyzwania związane z globalizacją, starzeniem się społeczeństw i koniecznością bardziej racjonalnego korzystania z zasobów. Końcowym celem strategii ma być gospodarka oparta na wiedzy, niskoemisyjna, promująca technologie przyjazne środowisku, oszczędne gospodarowanie zasobami i tworzenie nowych „zielonych” miejsc pracy, a jednocześnie zapewniająca spójność społeczną.

Dla osiągnięcia tych celów UE przyjęła pięć celów głównych (nadrzędnych), które mają być osiągnięte do 2020 r. Są nimi:

- 1) zatrudnienie 75% osób w wieku 20-64 lata;
- 2) przeznaczenie 3% PKB UE na inwestycje w badania i rozwój (B+R);
- 3) zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20%, zwiększenie do 20% udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii oraz zwiększenie efektywności energetycznej o 20%, wszystko w porównaniu z 1990 r.;
- 4) zmniejszenie odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poziomu poniżej 10% oraz zwiększenie, do co najmniej 40%, odsetka osób w wieku 30–34 lat z wykształceniem wyższym lub równoważnym;
- 5) zmniejszenie o co najmniej 20 mln liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Wymienione wspólne cele zostały przełożone na cele krajowe, uwzględniające sytuację i możliwości poszczególnych państw członkowskich.

Postępy w realizacji tych celów nadrzędnych są oceniane na podstawie zestawu wskaźników głównych oraz dodatkowych wskaźników cząstkowych (odnoszących się do ubóstwa i wykluczenia społecznego).

Stopa zatrudnienia

W 2008 roku⁴ stopa zatrudnienia osób z grupy wiekowej 20-64 lata przekraczała w Unii Europejskiej 70% (tabela 1). W kolejnych latach, na skutek kryzysu gospodarczego i recesji, zaczęła się ona obniżać i w 2013 r. (ostatnie dostępne dane) wyniosła 68,4%, a więc o 6,6 p.p. mniej niż przyjęty cel długookresowy (co najmniej 75% w 2020 r.). W latach 2008-2013 stopa zatrudnienia w UE-28 obniżyła się o 1,9 p.p. Konieczność zwiększenia stopy zatrudnienia wynika m.in. ze zmian w strukturze demograficznej społeczeństwa unijnego. Z uwagi na niski wskaźnik dzietności i ciągłe wydłużanie okresu życia, spodziewany jest spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym (o 3,5 mln osób w 2020 r.), mimo wzrostu liczby ludności ogółem.

Ze szczegółowszej analizy wynika, że w latach 2008-2013 stopa zatrudnienia mężczyzn obniżyła się wyraźnie (o 3,5 p.p.), natomiast kobiet nie uległa istotnej zmianie. W efekcie zmniejszyła się rozpiętość/dysproporcja między stopami zatrudnienia kobiet i mężczyzn. Zwraca uwagę utrzymujący się od 2009 r. znaczny spadek stopy zatrudnienia wśród ludzi młodych, a ponadto pracowników

o niskich kwalifikacjach oraz osób bez obywatelstwa UE. Relatywnie niska stopa zatrudnienia występowała w grupie osób starszych.

Wyraźnemu obniżeniu stopy zatrudnienia towarzyszył wzrost stopy bezrobocia, szczególnie wśród ludzi młodych (w wieku 15-29 lat). W 2013 r. osiągnęła ona 18,7%. Stopa bezrobocia wśród osób o niskich kwalifikacjach również wzrosła, przy czym w najgorszej sytuacji znaleźli się nisko wykształceni młodzi ludzie (stopa bezrobocia sięgnęła 30% w 2013 r.).

W latach 2008-2012 najwyższy wzrost stopy zatrudnienia notowano na Malcie (o 5,6 p.p.), w Niemczech (o 3,3 p.p.), Luksemburgu (o 2,3 p.p.) i Węgrzech (o 1,3 p.p.). Z kolei największy jej spadek nastąpił w: Grecji (o 13,4 p.p.), Hiszpanii (o 9,9 p.p.), na Cyprze (9,3 p.p.), w Portugalii (o 7,7 p.p.) i Bułgarii (o 7,2 p.p.). W Polsce w omawianym okresie stopa zatrudnienia obniżyła się nieznacznie (o 0,1 p.p.) – wykres 1.

W 2013 r. w pięciu krajach – Szwecji, Niemczech, Holandii, Danii i Austrii stopa zatrudnienia była wyższa niż 75% (poziom będący celem całej UE na 2020 r.). Jednocześnie

Tabela 1

Główne wskaźniki strategii „Europa 2020” dla krajów UE-28

Dziedzina	Wskaźnik główny	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ^{a)}	Cel 2020
Zatrudnienie	zatrudnienie osób w wieku 20-64 lata, ogółem (jako % populacji)	70,3	69,0	68,5	68,5	68,4	68,4	b.d.	75,0
	- kobiety	62,8	62,3	62,0	62,2	62,4	62,6	b.d.	x
	- mężczyźni	77,8	75,7	75,0	74,9	74,5	74,3	b.d.	x
B+R	wydatki brutto na B+R (jako % PKB)	1,85	1,94	1,93	1,97	2,01	2,02	b.d.	3,00
Zmiany klimatu i energia	emisja gazów cieplarnianych (1990=100)	90,4	83,8	85,7	83,2	82,1	b.d.	b.d.	80,0
	udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto (w %)	10,5	11,9	12,5	12,9	14,3	15,0	b.d.	20,0
	zużycie energii pierwotnej (Mtoe) ^{b)}	1689	1595	1652	1593	1584	1567	b.d.	1483
	zużycie energii finalnej (Mtoe)	1175	1108	1158	1104	1102	1105	b.d.	1086
Edukacja	osoby w wieku 18-24 lata nie kontynuujące nauki (jako % populacji)	14,7	14,2	13,9	13,4	12,7	11,9	11,3	<10,0
	- kobiety	12,6	12,3	11,9	11,5	10,9	10,2	9,6	x
	- mężczyźni	16,6	16,1	15,8	15,2	14,4	13,6	13,0	x
	osoby w wieku 30-34 lata z wykształceniem wyższym lub równoważnym (jako % populacji)	31,2	32,3	33,6	34,7	35,9	36,9	37,6	≥40,0
	- kobiety	34,4	35,7	37,2	38,6	40,1	41,2	41,9	x
	- mężczyźni	28,0	28,9	30,0	30,8	31,7	32,7	33,3	x
Ubóstwo i wykluczenie społeczne	osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (mln osób)	116,6	114,5	118,0	121,3	124,1	122,9	b.d.	96,6
	osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (jako % populacji)	23,8	23,3	23,7	24,3	24,7	24,5	b.d.	x
	- osoby o bardzo niskiej intensywności pracy w gospodarstwie domowym (jako % populacji)	9,1	9,1	10,2	10,4	10,5	10,8	b.d.	x
	- osoby zagrożone ubóstwem, po uwzględnieniu transferów społecznych (jako % populacji)	16,6	16,4	16,4	16,8	16,8	16,6	b.d.	x
	- osoby o pogłębionej deprivacji materialnej (jako % populacji)	8,5	8,2	8,4	8,9	9,9	9,6	b.d.	x

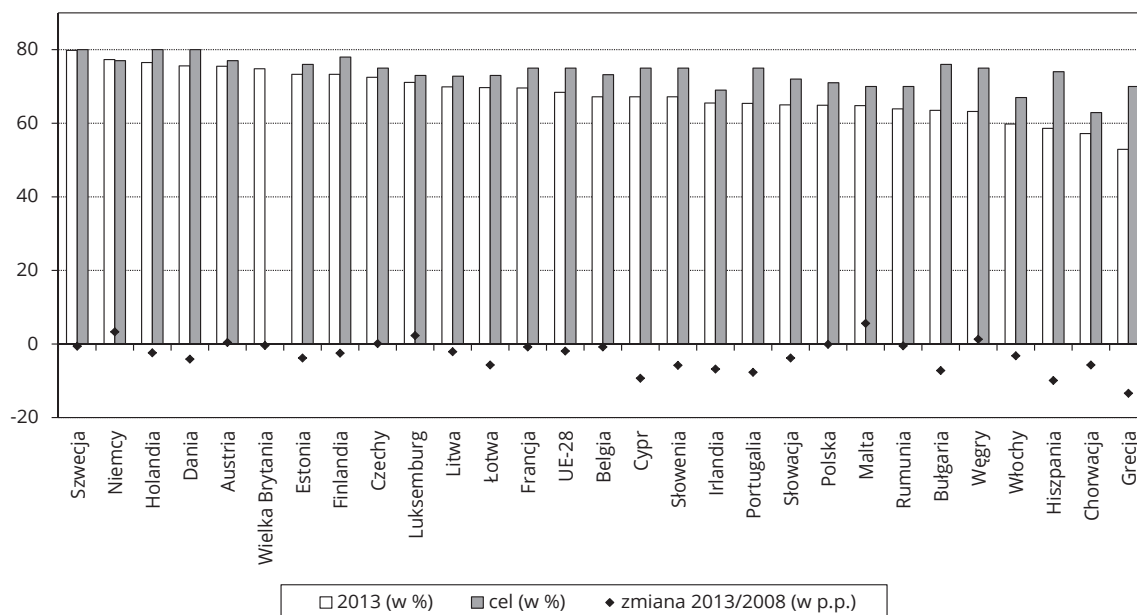
^{a)} Dane wstępne.

^{b)} W milionach ton ekwiwalentu ropy naftowej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji: Eurostat, „Smarter, greener, more inclusive? Indicators to support the Europe 2020 strategy”, 2015 edition, 2.3.2015 oraz danych Eurostatu, <http://ec.europa.eu/eurostat/web/europe-2020-indicators>

Wykres 1

Stopa zatrudnienia w państwach członkowskich Unii Europejskiej w 2013 r. na tle celów krajowych



Uwaga: Dla Wielkiej Brytanii brak informacji o celu krajowym.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

tylko Niemcy przekroczyły poziom zatrudnienia wyznaczony w ich strategii krajowej. Najbliżej do osiągnięcia wyznaczonego celu krajowego miały: Szwecja (0,2 p.p.), Austria (1,5 p.p.), Luksemburg (1,9 p.p.), Czechy (2,5 p.p.) oraz państwa bałtyckie – Estonia (2,7 p.p.), Litwa (2,9 p.p.) i Łotwa (3,3 p.p.). Z drugiej strony, największy dystans do tego celu dzielił Grecję (17,1 p.p.), Hiszpanię (15,4 p.p.), Bułgarię (12,5 p.p.), Węgry (11,8 p.p.) i Portugalię (9,6 p.p.). W Polsce stopa zatrudnienia w 2013 r. była o 6,1 p.p. niższa niż cel krajowy wyznaczony na 2020 r.

Wydatki brutto na badania i rozwój

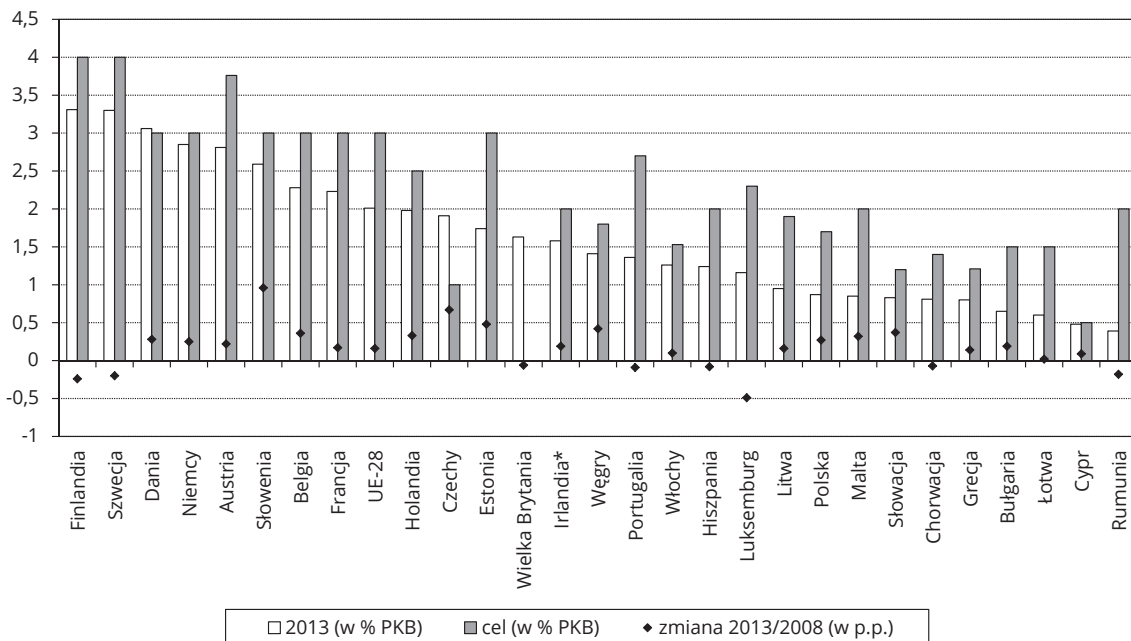
Średnio w UE-28 wydatki brutto na B+R w odniesieniu do PKB zwiększyły się w latach 2008-2013 tylko nieznacznie – o 0,16, do 2,02% (tabela 1). Wzrost wskaźnika między 2008 i 2009 rokiem, a więc w warunkach kryzysu gospodarczego, odzwierciedlał działania UE na rzecz stymulowania wzrostu gospodarczego poprzez zwiększenie wydatków

publicznych na badania i rozwój. Niemniej, w 2013 roku UE nadal znajdowała się 0,98 p.p. poniżej docelowego poziomu wyznaczonego na 2020 rok, tj. zwiększenia łącznych wydatków publicznych i prywatnych na B+R do 3% PKB. Inwestycje w badania i rozwój są niezbędne do zwiększenia konkurencyjności UE i przekształcenia jej w gospodarkę opartą na wiedzy⁵. Pod względem wydatków na badania i rozwój UE pozostaje bowiem w tyle za swoimi azjatyckimi i amerykańskimi konkurentami, choć w latach 2009-2012 europejski eksport wyrobów *high-tech* (głównie w sektorze lotniczym i farmaceutycznym) wzrósł.

W latach 2008-2013 największy wzrost wydatków krajowych na badania i rozwój (w relacji do PKB) nastąpił w: Słowenii (o 0,96 p.p.), Czechach (o 0,67 p.p.), Estonii (o 0,48 p.p.), Węgrzech (o 0,42 p.p.) i Słowacji (o 0,37 p.p.). Natomiast najbardziej relacja ta pogorszyła się w przypadku Luksemburga (o 0,49 p.p.), Finlandii (o 0,24 p.p.), Szwecji (o 0,2 p.p.) i Rumunii (o 0,18 p.p.). W Polsce wydatki na B+R w relacji do PKB wzrosły w omawianym okresie o 0,27 p.p. (wykres 2).

Wykres 2

Wydatki na badania i rozwój w Unii Europejskiej w 2013 r. na tle celów przyjętych w strategiach krajowych do 2020 r.



* Dane dla Irlandii dotyczą 2012 r.

Uwaga: Jak w wykresie 1.

Źródło: Jak w wykresie 1.

W 2013 r. najwyższy poziom omawianego wskaźnika osiągnęły Finlandia, Szwecja i Dania, w których wydatki na badania i rozwój w relacji do PKB przekroczyły cel unijny wyznaczony na 2020 r. Jednocześnie wśród krajów tych jedynie Dania osiągnęła poziom wyższy od wyznaczonego w jej strategii krajowej. Ponadto, docelowy poziom wskaźnika krajowego przekroczyły Czechy. Najbliżej osiągnięcia

celu krajowego były: Cypr (0,02 p.p.), Niemcy (0,15 p.p.) i Włochy (0,29 p.p.). W Polsce różnica między wydatkami rzeczywistymi a przewidzianymi na 2020 r. sięgała 0,83 p.p. Było to wyraźnie mniej niż w krajach, w których dystans ten był największy, a więc: w Rumunii (1,61 p.p.), Portugalii (1,34 p.p.), Estonii (1,26 p.p.), Malcie (1,15 p.p.) i Luksemburgu (1,14 p.p.).

Emisja gazów cieplarnianych, udział energii odnawialnej i efektywność energetyczna

W 2012 roku (ostatnie dostępne dane) emisja gazów cieplarnianych w Unii była o 17,9% mniejsza niż w 1990 roku. UE była więc stosunkowo bliska osiągnięcia celu wyznaczonego na 2020 rok (redukcja o 20% w porównaniu z 1990 r.). W analizowanym okresie najbardziej zmniejszyła się emisja w przemyśle przetwórczym i energetyce, natomiast w transporcie krajowym oraz w międzynarodowym transporcie lotniczym i morskim emisja wzrosła.

Do spadku poziomu emisji w latach 2008-2012 przyczynił się głównie jej gwałtowny spadek między 2008 i 2009 rokiem (o 7,3%, głównie na skutek kryzysu gospodarczego i zmniejszenia aktywności gospodarczej w wielu krajach europejskich, głównie w przemyśle, transporcie i energetyce) oraz łagodna zima 2010/2011 (zmniejszone zapotrzebowanie na energię). Od 2009 roku poziom emisji już się istotnie nie zmieniał i w 2012 r. wyniósł nieco ponad 82% (tabela 1). Aby osiągnąć założony w strategii cel, UE-28 musi obniżyć emisję jeszcze o 2,14 p.p.

W latach 2008-2012 największą redukcję emisji odnotowały: Cypr (o 19,94 p.p.), Hiszpania (19,85 p.p.), Grecja (18,9 p.p.), Irlandia (18,81 p.p.) i Dania (17,62 p.p.), natomiast najmniej poprawiła się sytuacja w Estonii (0,81 p.p.), Polsce (1,44 p.p.), Łotwie (1,7 p.p.) i Niemczech (3,24 p.p.). Na Malcie emisja gazów cieplarnianych wzrosła w porównaniu z 1990 r. (o 4,4 p.p.). Średnio w UE-28 poprawa wyniosła 8,27 p.p. (wykres 3).

Tylko w jedenastu państwach członkowskich UE-28, głównie w nowych państwach członkowskich, emisja kształtowała się poniżej poziomu 80% emisji z 1990 r. Były to: Łotwa, Litwa, Estonia, Rumunia, Bułgaria, Słowacja, Węgry, Czechy, Niemcy, Dania i Wielka Brytania. Stosunkowo niewielki dystans od tego poziomu dzielił również Szwecję (0,73 p.p.).

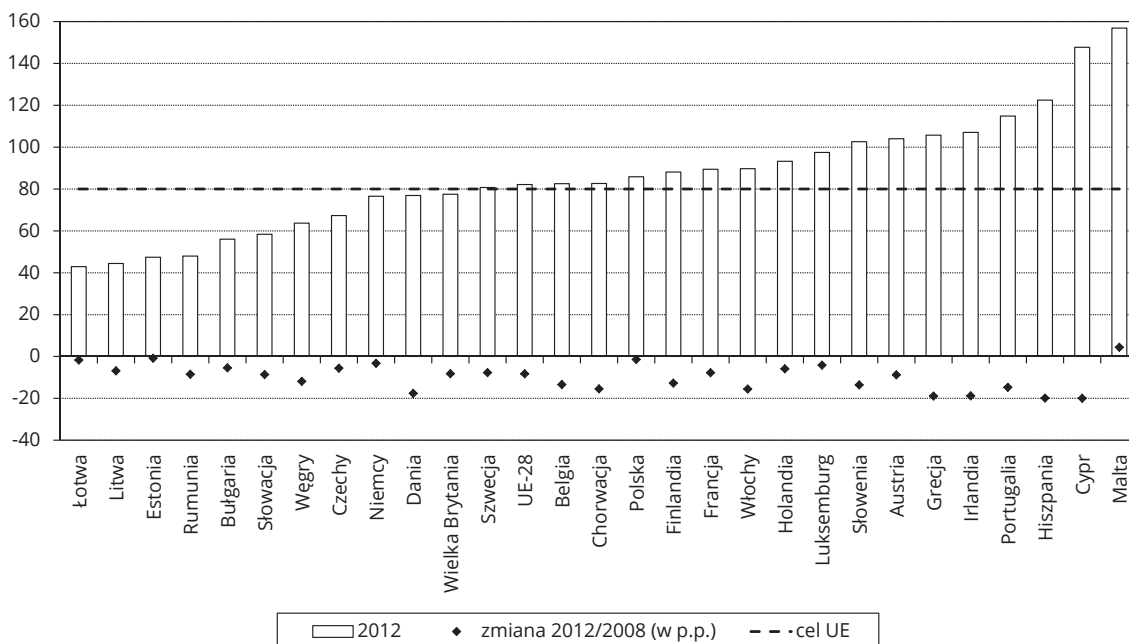
Jeśli chodzi o udział energii odnawialnej w zużyciu energii końcowej brutto, to wzrósł on z 10,5% w 2008 roku do 15% w 2013 roku. W 2013 roku był więc o 5 p.p. niższy niż cel wyznaczony w strategii *Europa 2020*. W największym stopniu przyczyniły się do tego biopaliwa stałe, które dominowały w strukturze zużycia⁶. Udział energii wodnej stopniowo malał, choć pozostał duży. Wyraźnie wzrósł natomiast udział energii wiatrowej i słonecznej (dzięki wdrożonym programom wsparcia i gwałtownemu obniżeniu kosztów).

Największy wzrost udziału energii odnawialnej w końcowym zużyciu energii brutto odnotowały Włochy (o 9,4 p.p.), Dania (o 8,6 p.p.), Bułgaria (o 8,5 p.p.), Łotwa (o 7,3 p.p.) i Grecja (o 7 p.p.). Stosunkowo niewielkie pozytywne zmiany wystąpiły w Luksemburgu (wzrost udziału o 0,8 p.p.), Holandii (1,1 p.p.), Słowacji (2,1 p.p.), Wielkiej Brytanii i Portugalii (po 2,7 p.p.). W Polsce wskaźnik poprawił się o 3,6 p.p., a średnio w UE-28 o 4,5 p.p.

W 2013 r. wskaźnik zużycia energii z odnawialnych źródeł w 10 państwach członkowskich był wyższy niż cel unijny na 2020 r. (20%). Były to: Szwecja, Łotwa, Finlandia, Austria, Dania, Portugalia, Estonia, Rumunia, Litwa i Słowenia. Wyniki Szwecji, Estonii i Bułgarii przewyższyły równocześnie poziom wskaźnika krajowego, a Litwy – osiągnęły ten poziom. Najbliżej do osiągnięcia celu wyznaczonego na szcze-

Wykres 3

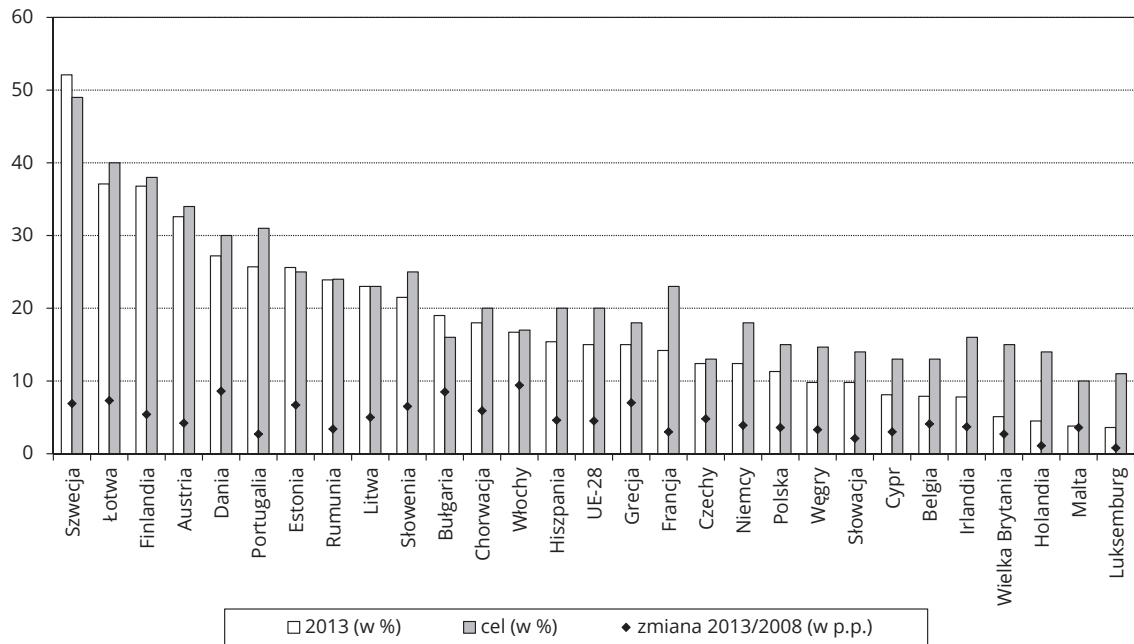
Emisja gazów cieplarnianych w Unii Europejskiej w 2012 r. na tle celu unijnego na 2020 r.



Źródło: Jak w wykresie 1.

Wykres 4

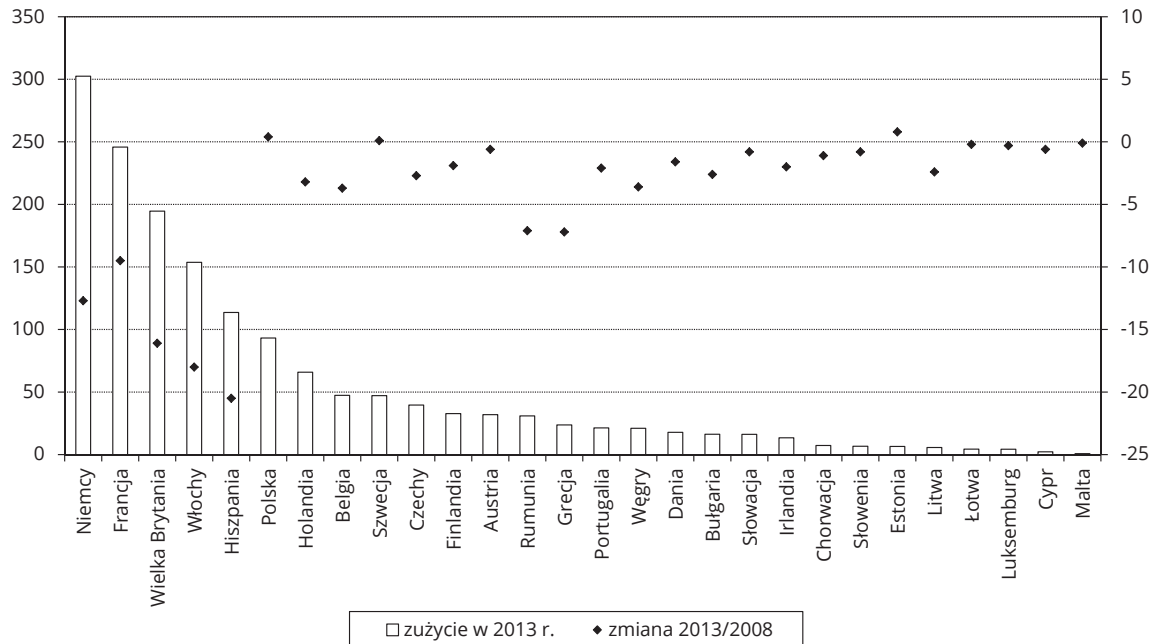
Udział energii odnawialnej w końcowym zużyciu energii brutto w Unii Europejskiej w 2013 r. na tle celów przyjętych w strategiach krajowych do 2020 r.



Źródło: Jak w wykresie 1.

Wykres 5

Zużycie energii pierwotnej w Unii Europejskiej w 2013 r. (Mtoe)



Źródło: Jak w wykresie 1.

blu krajowym miała Rumunia (0,1 p.p.), Włochy (0,3 p.p.) i Czechy (0,6 p.p.), natomiast najdalej – Wielka Brytania (9,9 p.p.), Holandia (9,5 p.p.), Francja (8,8 p.p.), Irlandia (8,2 p.p.) i Luksemburg (7,4 p.p.). Polsce brakowało 3,7 p.p., a więc mniej niż średnio UE-28 (wykres 5).

Kolejny wskaźnik główny – zużycie energii pierwotnej, odnosi się do efektywności energetycznej. W latach 2008-2013 jej zużycie w UE zmniejszyło się o 122 Mtoe (milionów ton ekwiwalentu ropy naftowej), a więc o 7,2%, do 1567 Mtoe. W przybliżeniu odpowiadało to zużyciu z 1990 roku.

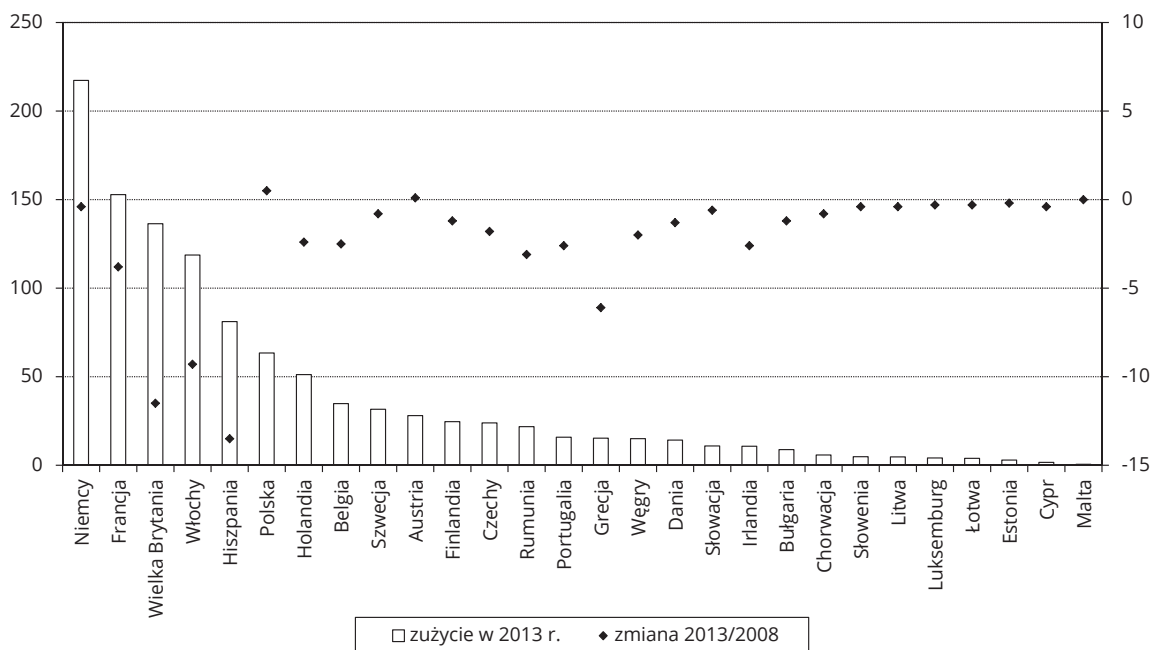
W latach 2014-2020 zużycie energii pierwotnej musi zmniejszyć się o kolejne 5,4% (83,5 Mtoe), aby możliwe było spełnienie założeń strategii *Europa 2020*, a więc zwiększenie efektywności energetycznej w UE o 20%.

Największy spadek zużycia energii pierwotnej w latach 2008-2013 notowały kraje, które zużywały jej najwięcej,

a więc Hiszpania (20,5 Mtoe), Włochy (18 Mtoe), Wielka Brytania (16,1 Mtoe), Niemcy (12,7 Mtoe) i Francja (9,5 Mtoe), a ponadto Grecja (7,2 Mtoe) i Rumunia (7,1 Mtoe). W większości pozostałych krajów spadek zużycia wahał się w granicach 0,5-3,5 mln ton. Jedynie w trzech krajach – Estonii, Polsce i Szwecji, odnotowano jego niewielki wzrost.

Wykres 6

Zużycie energii finalnej w Unii Europejskiej w 2013 r. (Mtoe)



Źródło: Jak w wykresie 1.

Zmiany w zużyciu energii finalnej wyraźnie odzwierciedlały zmiany w zużyciu energii pierwotnej, ale na niższym poziomie. Zużycie to zmniejszyło się w latach 2008-2013 o 70 Mtoe, a więc o blisko 6%, do 1105 Mtoe w 2013 roku (tabela 1). W analizowanym okresie największy spadek zużycia energii finalnej nastąpił w Hiszpanii (13,5 Mtoe), Wielkiej Brytanii (11,5 Mtoe), Włoszech (9,3 Mtoe) i Grecji (6,1 Mtoe). Większość pozostałych krajów ograniczyła zużycie o nie więcej niż 4 Mtoe (wykres 6). Jedynie w Polsce i w Austrii zużycie to nieznacznie wzrosło. W sumie w skali UE-28 do osiągnięcia celu na 2020 r. konieczne jest zmniejszenie zużycia energii finalnej jeszcze o 18,6 Mtoe.

Osoby zbyt wcześnie kończące naukę i osoby z wykształceniem wyższym

Wskaźnik osób zbyt wcześnie kończących naukę, rozumiany jako udział osób w przedziale wiekowym 18-24 lata z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym i nie podejmujących dalszego kształcenia, spadał w UE systematycznie od 2008 roku, zarówno w przypadku kobiet, jak i mężczyzn. W 2014 roku wyniósł on 11,3%, a więc 3,4 p.p. mniej niż

w 2008 roku. UE znacznie przybliżyła się do osiągnięcia celu wyznaczonego na 2020 rok (udział osób przedwcześnie kończących naukę poniżej 10%).

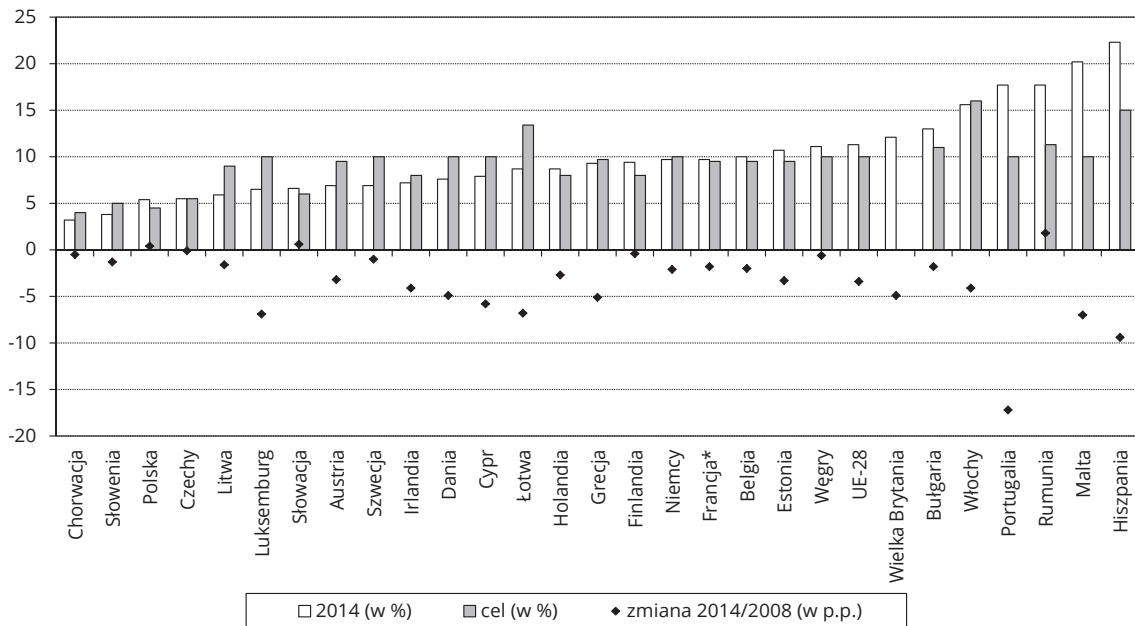
Na podstawie dostępnych danych można również stwierdzić, że młodzi mężczyźni częściej przedwcześnie kończą kształcenie niż kobiety. Choć w analizowanym okresie udział mężczyzn zbyt wcześnie kończących naukę zmalał bardziej niż kobiet (odpowiednio o 3,6 p.p. i 3 p.p.), to dla kobiet cel UE na 2020 r. został już osiągnięty (ze względu na niższy poziom wyjściowy).

W latach 2008-2014 największy spadek udziału młodych osób przedwcześnie kończących naukę odnotowały: Portugalia (17,2 p.p.), Hiszpania (9,4 p.p.), Malta (7 p.p.), Luksemburg (6,9 p.p.) i Łotwa (6,8 p.p.). Wzrost odsetka osób w wieku 18-24 lata, które przedwcześnie ukończyły edukację, wzrósł jedynie w trzech krajach: Rumunii (o 1,8 p.p.), Polsce (o 0,4 p.p.) i Słowacji (o 0,6 p.p.). Niewielkie pozytywne zmiany nastąpiły w Czechach, Finlandii, Chorwacji i Węgrzech (wykres 7).

W omawianym okresie w osiemnastu państwach członkowskich udział osób zbyt wcześnie kończących edukację spadł, nie osiągając jednak celu unijnego na 2020 r. Jedno-

Wykres 7

Udział osób zbyt wcześnie kończących naukę w Unii Europejskiej w 2014 r. na tle celów przyjętych w strategiach krajowych do 2020 r.



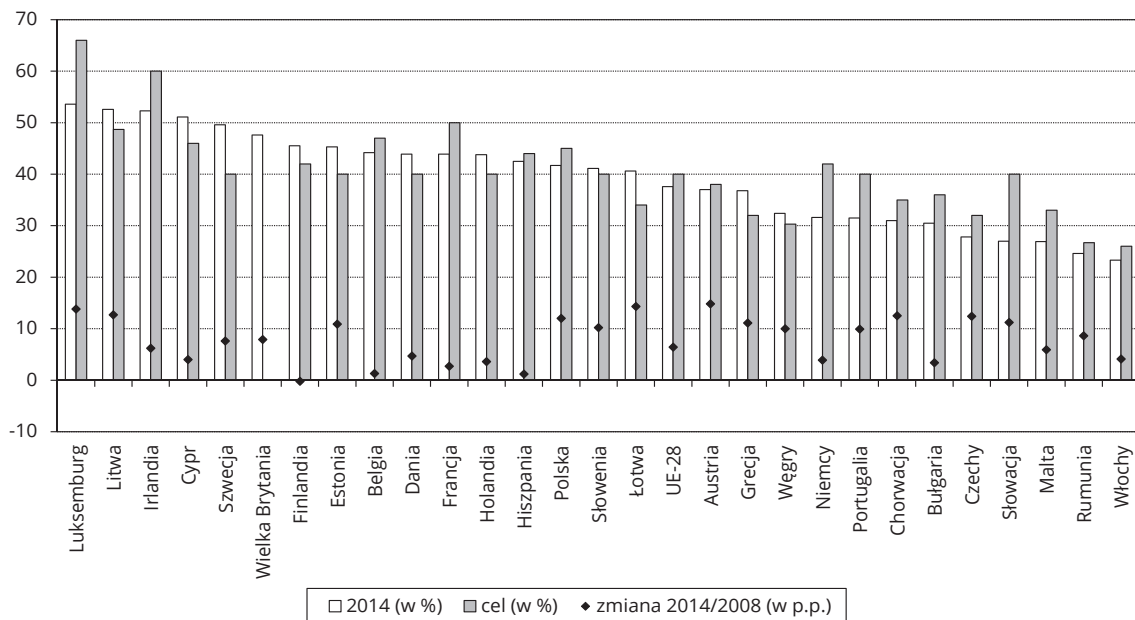
* Dane dla Francji dotyczą 2013 r.

Uwaga: Jak w wykresie 1.

Źródło: Jak w wykresie 1.

Wykres 8

Udział osób z wykształceniem wyższym w Unii Europejskiej w 2014 r. na tle celów przyjętych w strategiach krajowych do 2020 r.



Uwaga: Jak w wykresie 1.

Źródło: Jak w wykresie 1.

cznie piętnaście krajów, w tym Polska, osiągnęło już cele krajowe w tym zakresie. Najmniejszy dystans do wyznaczonego celu krajowego dzielił Niemcy, Włochy i Grecję, nato-

miast największy: Maltę (10,2 p.p.), Portugalie (7,7 p.p), Hiszpanię (7,3 p.p.) i Rumunię (6,4 p.p.). Średnio UE-28 brakowało 1,3 p.p. do osiągnięcia celu na 2020 r.

Poprawę odnotowano też w przypadku drugiego wskaźnika dotyczącego edukacji, a mianowicie szkolnictwa wyższego⁷. Udział osób w przedziale wiekowym 30-34 lata z wykształceniem wyższym wzrastał stale od 2008 roku. W sumie podniósł się 6,4 p.p., do 37,6% w 2014 roku. Uwagę zwraca, że udział kobiet – absolwentów szkół wyższych rósł znacznie szybciej niż mężczyzn. W efekcie, w pierwszym przypadku cel przewidziany w strategii osiągnięto już osiem lat przed wyznaczonym terminem. Co więcej, poprawa w tym zakresie nadal następuje. W 2014 r. udział kobiet z wyższym wykształceniem w grupie wiekowej 30-34 lata wyniósł już prawie 42%, podczas gdy podobny wskaźnik dla mężczyzn kształtował się na poziomie 33,3%.

W latach 2008-2014 największą poprawę pod względem omawianego wskaźnika odnotowały: Austria (14,8 p.p.), Łotwa (14,3 p.p.), Luksemburg (13,8 p.p.), Litwa (12,7 p.p.), Chorwacja (12,5 p.p.), Czechy (12,4 p.p.) i Polska (12 p.p.). W najmniejszym stopniu poprawiły się wyniki Hiszpanii (1,2 p.p.), Belgii (1,3 p.p.), Francji (2,7 p.p.), Bułgarii (3,4 p.p.) i Holandii (3,6 p.p.). W Finlandii odsetek osób posiadających wyższe wykształcenie w populacji osób w wieku 30-34 lata zmniejszył się nieznacznie (wykres 8).

W szesnastu krajach został przekroczony cel przyjęty dla UE-28 jako całości (40%), a w jedenastu przekroczono cele krajowe. Po 2014 r. najmniejszy dystans do ich osiągnięcia miały jeszcze Austria (1 p.p.), Hiszpania (1,5 p.p.) i Rumunia (2,1 p.p.). Polsce brakowało 2,4 p.p., natomiast średnio UE-28 – 3,3 p.p. Jeśli obserwowane pozytywne tendencje w zakresie zwiększania odsetka osób z wyższym wykształceniem się utrzymają, to UE powinna osiągnąć swój cel do 2020 roku.

Osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym

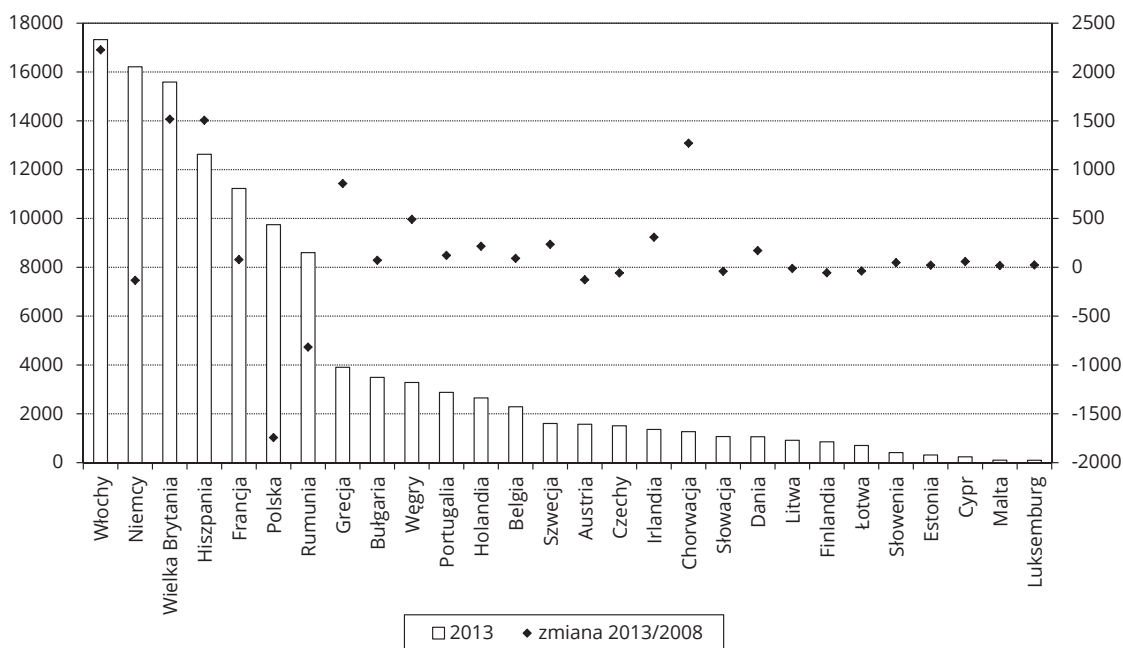
W 2008 roku w krajach UE-28 było 116,6 mln osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Zmiany w kolejnych latach były różnokierunkowe, ale ogólnie liczba takich osób wzrosła w omawianym okresie o 6,3 mln osób. Było to w dużej mierze skutkiem kryzysu gospodarczego z 2008 roku i późniejszej recesji w większości państw członkowskich UE. W 2013 roku liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w UE-28 sięgnęła prawie 123 mln. Dotyczyło ono zatem prawie co czwartej osoby, przy czym:

- ☞ 82,6 miliona osób (16,6% populacji) było zagrożonych ubóstwem finansowym, po uwzględnieniu transferów socjalnych;
- ☞ 47,6 miliona osób (9,6% obywateli) cierpiało poważny niedostatek materialny;
- ☞ 39,7 miliona osób (czyli 10,6% ogółu ludności) było zagrożonych bardzo niską intensywnością pracy w gospodarstwie domowym.

Wymienione formy ubóstwa i wykluczenia społecznego podlegały nierównomiernym zmianom. W sumie, w latach 2008-2013 najbardziej wzrosła liczba osób dotkniętych poważnym niedostatkiem materialnym, a w dalszej kolejności osób zagrożonych bardzo niską intensywnością pracy. Grupami najbardziej narażonymi na ubóstwo były dzieci, młodzież, osoby samotnie wychowujące dzieci, rodziny z co najmniej trójkiem dzieci, osoby o niskim poziomie wykształcenia i migranci.

Wykres 9

Osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym w państwach Unii Europejskiej w 2013 r. (w tysiącach)



Źródło: Jak w wykresie 1.

Najwięcej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym było w dużych państwach członkowskich – we Włoszech (17,3 mln w 2013 r.), Niemczech (16,2 mln), Wielkiej Brytanii (15,6 mln), Hiszpanii (12,6 mln), Francji (11,2 mln), Polsce (9,7 mln) i Rumunii (8,6 mln). Wśród krajów tych, we Włoszech, Wielkiej Brytanii i Hiszpanii w latach 2008-2013 notowano wyraźny wzrost ich liczby. Innymi krajami, w których liczba osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem wzrosła wyraźnie, były Chorwacja i Grecja (wykres 9).

Dla osiągnięcia wyznaczonego celu konieczne jest zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o ponad 26 milionów.



Na podstawie opublikowanych danych statystycznych można stwierdzić, że od 2008 r. Unia Europejska poczyniła znaczne postępy w realizacji celów odnoszących się do energii i zmian klimatu zarówno dzięki redukcji emisji gazów cieplarnianych, jak i zwiększeniu stopnia wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Trzeba jednak pamiętać, że w początkowych latach realizacji strategii *Europa 2020* zmniejszenie zużycia energii pierwotnej i finalnej było konsekwencją przede wszystkim pokryzysowego spowolnienia aktywności gospodarczej, a nie zmian strukturalnych w zakresie zużycia energii.

Pozytywne zmiany odnotowano także w dziedzinie edukacji. Zarówno w dziedzinie zmniejszania odsetka młodych osób zbyt wcześnie kończących naukę, jak i zwiększania odsetka osób posiadających wykształcenie wyższe lub równoważne, Unia Europejska ma szanse na realizację postawionych celów.

Jednocześnie realizacja celów odnoszących się do zwiększenia stopy zatrudnienia oraz poziomu inwestycji w badania i rozwój, a także zmniejszenia skali ubóstwa i wykluczenia społecznego będzie stanowiła duże wyzwanie. Obserwacja i analiza dotychczasowych zmian w zakresie odpowiednich wskaźników głównych rodzi obawy o możliwość osiągnięcia celów strategii, zwłaszcza w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego.

* Dr Marzena Błaszczuk-Zawiła, Instytut Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktur.

¹ Eurostat, „Smarter, greener, more inclusive? Indicators to support the Europe 2020 strategy”, 2015 edition, 2.3.2015.

² Strategia ta została zatwierdzona przez Radę Europejską w czerwcu 2010 r. i zastąpiła strategię lizbońską, realizowaną w latach 2000-2010.

³ Eurostat, <http://ec.europa.eu/eurostat/web/europe-2020-indicators>

⁴ W strategii *Europa 2020* jako bazę do porównań przyjęto rok 2008, dla którego dostępne były wówczas dane statystyczne.

⁵ Poza zwiększonymi wydatkami na B+R postęp w tym zakresie następuje na skutek wzrostu liczby absolwentów technicznych szkół wyższych, znajomości technologii cyfrowych wśród

ludności UE oraz liczebności i mobilności pracowników naukowych.

⁶ W 2012 roku przypadła na nie połowa zużycia energii brutto ze źródeł odnawialnych.

⁷ Wspieranie szkolnictwa wyższego jest konieczne z uwagi na przewidywane zmiany na rynku pracy. Przykładowo, według prognoz Europejskiego Centrum Rozwoju Kształcenia Zawodowego (*European Centre for the Development of Vocational Training - Cedefop*) w latach 2013-2025, ma być utworzone około 20 mln miejsc pracy wymagających średnich lub wysokich kwalifikacji, natomiast liczba etatów wymagających tylko niskich kwalifikacji zmniejszy się o blisko 12 milionów.

GOSPODARKA POLSKI W PROCESIE KONWERCENCJI DO POZIOMU ROZWIĘTYCH PAŃSTW CZŁONKOWSKICH UE

Jan Piotrowski*

Dziesiąta rocznica akcesji do UE Polski i dziewięć pozostałych państw Europy Środkowo-Wschodniej (EŚW) oraz 25 rocznica upadku muru berlińskiego i rozpoczęcia okresu transformacji systemowej stały się okazją do analizy, w jakim stopniu państwom tym udało się zbliżyć do poziomu rozwoju „starych” państw członkowskich. Państwa EŚW, będące wcześniej państwami o gospodarce planowej, podjęły w różnym tempie działania reformatorskie mające na celu przejście na system gospodarki rynkowej. Różne tempo i zakres podejmowanych reform spowodowały, że doganianie wysoko rozwiniętych państw UE jest w poszczególnych państwach bardzo zróżnicowane.

Przedmiotem niniejszej analizy jest ocena zaawansowania procesu konwergencji realnej poszczególnych państw, mierzonego przede wszystkim wartością produktu krajowego brutto (PKB) *per capita* według parytetu siły nabywczej. PKB jest kategorią ekonomiczną najczęściej przyjmowaną w analizie zjawiska konwergencji realnej. Jednakże sam poziom PKB nie pokazuje stanu równowagi gospodarczej. Dlatego dodatkowo, biorąc pod uwagę sformalizowane kryteria wejścia do strefy euro, analizujemy stopień wypełnienia kryteriów konwergencji nominalnej Polski na tle innych państw regionu EŚW¹. Ponieważ proces konwergencji dotyczy nie tylko gospodarek państw, które wcześniej były gospodarkami planowanymi, pokazujemy również doświadczenia konwergencji państw, które już wcześniej zostały członkami UE, tj. Hiszpanii, Grecji, Irlandii i Portugalii. Ze względu na objętość artykułu pokazujemy zmiany wartości PKB *per capita* wybranych państw członkowskich UE bez analizowania przyczyn zróżnicowania tempa konwergencji.